

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 5 • SAYI: 2

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA :
SADIK GÖKCE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖKCE

26 TEMMUZ 2025 CUMARTESİ

DÖRDÜNCÜ YAŞIMIZI KUTLADIK

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ
- ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

- ZİHİNSEL VERİMLİLİK
PROF.DR. FİRDEVS GÜNEŞ
- ÇUMRA - ŞİİR
AHMET BUHARİ
- MEHMET KEMAL SAVRAN
- SEDAT ULUPINARLI**
- ÇUMRA - ŞİİR
ANUŞ GÖKCE
- 4. YAŞIMIZI KUTLADIK
ANUŞ GÖKCE
- YÖRÜK TÜRKMEN
KÜLTÜRÜNÜN
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ
RAMAZAN ACAR
- MEMLEKET
(ÇUMRA'YA MEKTUP)
- ŞİİR
UĞUR KÖFE
- İÇDE ÇİÇEĞİ KOKAN
ŞEHİR - ŞİİR
AHMET GÖK

ZİHİNSEL VERİMLİLİK

**PROF. DR.
FİRDEVS
GÜNEŞ**

Günümüzde hızla gelişen bilim ve teknoloji, toplum yaşamının her alanını etkilemekte ve köklü değişimleri getirmektedir. Bu değişimlere uyum sağlamak için bireyin sürekli öğrenmesi ve kendini geliştirmesi zorunlu olmaktadır. Bu durum sadece bugün için değil, gelecek için de yeni bilgi ve beceriler öğrenmeyi gerektirmektedir. Bu becerilerin başında dil ve zihinsel beceriler gelmektedir. Zihinsel beceriler, düşünme, anlama, sorgulama, sorun çözme gibi süreçleri etkilemekte, bilginin kullanımını ve üretimini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle çoğu ülkede dil ve zihinsel becerileri geliştirecek, zihinsel verimliliği artıracak eğitim üzerinde durulmaktadır. Çünkü şartlandırılmış ve kalıplaşmış zihinler üreten eğitim sistemleri, çağdaş gelişmeler karşısında yetersiz kalmaktadır. Geleneksel anlayışla yetişen bireyler, bilim ve teknolojiye gelişmelere uyum sağlamakta zorlanmakta, ülke kalkınmasına katkı getirememektedir. Bu durumu fark eden ülkeler, bilgiye ulaşan, bilgiyi kullanan ve üreten bireyler yetiştirmeye çalışmaktadır.

Güncel eğitim yaklaşımları, öğrencinin davranışları yerine zihnini geliştirmeye ağırlık vermektedir. Öğrencinin zihnini merkeze alan bu yaklaşımlarda, bilgiyi ezberleme

yerine, araştırma, inceleme, sorgulama ve kalıcı öğrenme üzerinde durulmaktadır. Bunu sağlamak için öğrencilere anlama, düşünme, sorgulama, analiz-sentez, değerlendirme gibi zihinsel beceriler öğretilmektedir. Aksi takdirde, önceki bilgilerle bütünleşmeyen ve zihinsel yapıya oturmayan bilgiler, ezberlenmiş bilgiler olmakta ve kısa sürede unutulmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirme, etkili ve verimli kullanma amaçlanmaktadır.

Zihinsel Verimlilik Nedir?

Verimlilik, kaynakları en iyi biçimde değerlendirerek üretmek demektir. Bu kavram daha çok ekonomik anlamda kullanılmakta ve kalkınmanın ana ölçütlerinden biri olmaktadır. Verimlilik yoluyla üretilen ürün veya hizmetin kalitesini yükseltme, insanlara en iyi hayat koşullarını sağlama ve giderek ülkeyi kalkındırma amaçlanmaktadır. Bu süreçte eğitim büyük önem taşımaktadır. Çünkü eğitime ve akıllı insanlar yetiştirmeye ağırlık vermeyen bir ülke geleceğe kapılarını kapatmış demektir. Kalkınma için sadece ekonomideki ve sanayideki gelişmeler yeterli değildir. Akıllı insanlar ve teknoloji olmadan kalkınma gerçekleştirilemez. Teknoloji insansız olamaz ve insansız kullanılmaz. Nitelikli bir eğitim ve bilimsel alt yapı olmadan da teknoloji üretil-

mez. Kalkınma için iyi yetişmiş bireyler zorunluluk olmaktadır.

Üretim için girdilerin en önemlisi akıllı insan gücü olmakta ve verimliliği doğrudan etkilemektedir. Üretim sırasında sadece fiziksel kaynaklar değil birey göreviyle ilgili bütün zihinsel kaynaklarını da kullanmaktadır. Yani birey bütün fiziksel ve zihinsel kaynakları etkili bir şekilde kullanarak üretimi gerçekleştirmektedir. Fiziksel kaynaklar için gerçekleştirmesi için gerekli araç ve gereçlerdir. Zihinsel kaynaklar ise bireyin sahip olduğu bilgi ve becerilerdir. Bireyin görevle bilgileri eski ve yetersiz ise verimlilik düşmektedir. Yine birey düşünme, anlama, sorgulama, karar verme, sorun çözme gibi zihinsel becerilerini yeterince kullanamıyorsa üretime katkısı sınırlı olmaktadır. Bu nedenle verimliliğin temeli zihinsel verimliliğe dayanmaktadır.

Bireyin zihinsel kaynaklarını geliştirmesi, etkili ve doğru kullanmasına zihinsel verimlilik denilmektedir. Zihinsel kaynaklar bireyin sahip olduğu bütün bilgi, zihinsel beceri, işlem ve süreçlerden oluşmaktadır. Bunların geliştirilmesi ve etkili kullanılması bireyin öğrenmesi, kendini geliştirmesi ve başarılı olmasını sağlamaktadır. Zihinsel verimlilik giderek bireyin bilgiye daha kolay ulaşmasını, kullanmasını, yeni bilgiler üretmesini, toplum yaşamına aktif katılmasını, zihinsel olarak bağımsız olmasını, kapasitesini sonuna kadar geliştirmesini, yaşamına ve geleceğine yön vermesini sağlamaktadır. Zihinsel verimlilik için hem bilgi hem de beceri yönüyle zihinsel kaynakları geliştirmek zorunlu olmaktadır.

Gerekli Bilgiler

Zihinsel verimlilik için bazı temel bilgiler üzerinde önemle durulmaktadır. Bu süreçte bireyin zihinsel kapasitesini sonuna kadar geliştirme amaçlandığından, ezber ve ansiklopedik bilgilere karşı çıkılmaktadır. Çeşitli disiplinlerle ilgili olarak ezberlenen ansiklopedik bilgiler çabuk eskidiğinden bireye katkı sağlamamaktadır. Öte yandan ansiklopedik bilgiler bireyin zihinsel gelişimini ve verimini engellemektedir. Çünkü gereksiz ve yararsız bilgileri ezberlemeye çalışan birey, zihin becerilerini yeterince geliştirmeye fırsat bulamamaktadır. Bu nedenle zihinsel verimlilik için gereksiz ansiklopedik bilgilerden kaçınılmalıdır.

Zihinsel verimlilik için üç tür bilgi önemli olmaktadır. Bunlar açıklama, süreç ve koşul bilgileridir. Açıklama bilgileri, olgular, olaylar, kurallar, ilkeler, yasalar gibi bilgilerden oluşmaktadır. Süreç bilgileri, bir işin nasıl uygulanacağını ve süreçlerini içermektedir. Koşul bilgileri ise 'Ne zaman?', 'Niçin?' sorularına cevap veren ve koşulları açıklayan bilgilerdir. Bu bilgilerle bir işi-görevi yapmak ve uygulamak daha kolay olmaktadır. Öğretim sürecinde "Bilgi nasıl öğrenilir? Nasıl seçilir? Diğer bilgilerle nasıl bütünleştirilir? Öğrenilenler uygulamaya nasıl aktarılır?" gibi bireyin kendini geliştirmesine yönelik sorulara ağırlık verilmelidir. Kısaca zihinsel becerileri geliştiren bilgiler üzerinde durulmalıdır.

Geleceğin Becerileri

Günümüzün karmaşık dünyasında yaşamak, topluma aktif olarak katılmak için hangi beceriler gereklidir? Geleceğin insanı nasıl yetiştirilmelidir? Hangi beceriler öğretilmelidir? Bu becerileri geliştirecek eğitim nasıl düzenlenmelidir? Bu sorulara dayalı altı yıl süren bir çalışma yapılmış, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, ABD, Finlandiya, Fransa, Norveç, Yeni Zelanda, İngiltere, İsveç, İsviçre gibi OECD'ye üye ülkeler katılmıştır. Bu ülkelerde yönetici, politikacı, sendikacı, sosyolog, felsefeci, antropolog, ekonomist, tarihçi, istatistikçi, eğitimci gibi çok sayıda uzmandan görüş alınmış, çok sayıda araştırma ve inceleme yapılmıştır. Çalışma sonunda şu beceriler belirlenmiştir.

1.Zihinsel Beceriler: OECD 'ye üye ülkeler, bütün becerilerin merkezine zihinsel becerileri yerleştirmekte ve bunun zorunlu olduğunu belirtmektedir. Zihinsel becerilerin kalbi düşünme ve sorgulamadır. Düşünme ve sorgulama karmaşık zihinsel süreçleri etkilemekte ve geliştirmektedir. Zihinsel verimlilik için bireylere sadece bu becerileri geliştirme tekniklerini öğretmek yeterli değildir. Düşünme ve sorgulama becerilerini sosyal ilişkilerde, duygu ve düşünceleri oluşturmada, bilgi ve deneyimleri yapılandırma da kullanmaları da sağlanmalıdır. Bireylerin görev ve sorumluluklarında farklı bakış açıları oluşturmaları, seçmeleri, bağımsız karar verebilmeleri vb. için zihinsel becerilerini geliştirmeleri gereklidir.

2.Bireysel Beceriler: Bireysel becerilerin merkezini dil becerileri oluşturmaktadır. Bi-

reylerin dil ve zihinsel becerilerini kullanarak hem kendilerini hem de sosyal becerilerini geliştirmesi üzerinde durulmaktadır. Bunun için iletişim becerileri, bilgiye ulaşma ve kullanma becerileri ile bilgi teknolojilerini kullanma becerilerine ağırlık verilmiştir.

3.Sosyal Beceriler: Bireylerin dil ve zihinsel becerileriyle birlikte geliştirmesi zorunlu görülen sosyal beceriler olarak, başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, iş birliği yapma, çatışmaları çözme ve yönetme becerileri belirlenmiştir.

4.Zihinsel Bağımsızlık Becerileri: Dil, zihinsel ve sosyal becerilerin yanında bireyin zihinsel bağımsızlık becerilerini de geliştirmesi gerekmektedir. Bunun için karar verme, amaçlarını seçme ve gerçekleştirme, ihtiyaçlarını, ilgilerini, haklarını ifade etme ve savunma becerileri, belirlenmiştir.

Görüldüğü gibi zihinsel beceriler bütün becerilerin merkezine alınmakta, zihinsel verimlilik için çeşitli alanlarda kullanılması öngörülmektedir.

Çok Yönlü Düşünme

Zihinsel verimlilik için düşünmeyi öğrenme, düşünme becerilerini geliştirme ve üst düzeyde düşünme becerileri de gerekli olmaktadır. Bu nedenle düşünme becerilerinin öğretilmesi zorunlu olmaktadır. Düşünme öğretilirken bireylere ne düşünecekleri değil, nasıl düşünecekleri öğretilmelidir. Bu tür düşünme zihinsel süreçleri harekete geçirmekte ve üst düzey öğrenmeyi getirmektedir. Oysa eğitim çalışmalarında uzun yıllar tek yönlü düşünme söz konusu olmuştur. Tek yönlü düşünme bilinen, alışılmış, doğrusal ve kontrol edilebilen bir düşünme biçimidir. Bu düşünme biçimi, ayrıntılı ve üst düzey düşünmeyi sınırlandırmakta, düşünme süreçlerini ve becerilerini geliştirmeyi engellemektedir. Diğer taraftan tek yönlü düşünme, hızla değişen, çok kültürlü, çok merkezli ve küreselleşen bir dünyada, geleceği görebilmek için yeterli olmamaktadır. Bu nedenle günümüzde düşünme süreçlerine ve zihinsel becerileri geliştirmeye ağırlık verilmektedir.

Zihinsel verimlilik için olayları ve durumları çok yönlü düşünmek, sarmal mantık geliştirmek gerekmektedir. Örneğin bir olayın görünüşü, arka planı, amacı, süreci, etkileri, sonucu vb. yönleri düşünülmelidir. Düşünme sürecinde çeşitlilik, evrensellik, bireysellik, yenilik, süreklilik, bağımsızlık, derinlik vb. il-

kelere dikkat edilmelidir. Olaylar, durumlar, düşünceler karşılaştırılmalı, benzerlikleri, farklılıkları saptanmalı ve değerlendirilmelidir. Bu etkinliklerle öğrencilere çok yönlü ve üst düzey düşünme öğretilmelidir. Çok yönlü ve üst düzey düşünme için öğrenciler cesaretlendirilmeli, yönlendirilmeli ve desteklenmelidir. Böylece tek yönlü düşünmeden çok yönlü düşünmeye geçilmelidir.

Anlama Becerilerini Geliştirme

Anlama becerileri bütün disiplinlerin öğrenilmesinde anahtar durumunda bulunmakta ve bireyin gelişmesinde belirleyici olmaktadır. Anlama becerileri okul öncesi dönemde dinleme ve görsel okuma yoluyla, okuma yazma öğrendikten sonra ise okuma ve yazma yoluyla geliştirilmektedir. Bu nedenle zihinsel verimlilik için anlama becerilerini geliştirme üzerinde önemle durulmalıdır. Bireylerin anlama becerilerini geliştirmek için çeşitli teknikleri öğretilmektedir. Anlama tekniklerinden dört özel teknik hem anlama becerilerini hem de zihinsel becerileri geliştirmeye önemli katkılar sağlamaktadır. Bunlar tahmin etme, sorgulama, özetleme ve anlamı açıklama teknikleridir. Zihinsel verimliliği etkileyen bu teknikler aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

1.Tahmin Etme: Tahmin etme, okunan bir metnin başlıından, görsellerden, anahtar kelimelerden yararlanarak metnin içeriği hakkında hipotezler oluşturma işlemidir. Bu işlem olayları ve durumları çok yönlü düşünmeyi getirmektedir. Tahmin sırasında olaylar, durumlar, düşünceler karşılaştırılmakta, arasındaki ilişkiler görülmekte, benzerlikler, zıtlıklar saptanmakta ve birleştirilmektedir. Böylece öğrenciler tek yönlü düşünmeden çok yönlü düşünmeye, düz mantık yerine sarmal mantık anlayışına yönlendirilmektedir. Tahmin etme işlemi hayal ederek değil, metindeki ipuçları kullanarak yapılmalıdır.

2.Sorgulama: Sorgulama bir konuda kutsursuz düşünceyi ortaya çıkarmaya yönelik, disiplinli ve öz denetimli düşünme biçimidir. Sorgulama, bir dizi soruyla olguların neden-sonuç ilişkilerini araştırma, analiz etme, düşünce üretme, düşünceleri düzenleme, görüşleri savunma, karşılaştırmalar yapma, çıkarımlarda bulunma, tartışmaları değerlendirme ve problem çözme becerisidir. Sorgulama, bireyin anlama modelini, zihin yapısını ve zihinsel verimliliğini doğrudan

etkilemektedir.

3.Özetleme: Bir metni ya da konuşmayı, özünü, amacını ve yapısını bozmadan, ana hatlarıyla kısaltmaktır. Özetlemede metindeki önemli anlam ve bilgiler alınmakta, ayrıntılar atılmaktadır. Özetlerken okuyucu metnin önemli noktalarına bir kez daha dikkat etmekte, metnin ana ve yardımcı düşünceleri yeniden belirlemektedir. Böylece okuyucunun metni anlaması ve zihninde yapılandırması için ikinci bir şans verilmektedir.

4.Açıklama: Açıklama soruları okuyucunun anlama süreçlerini bilinçli yürütmesine ve zihinsel becerilerini geliştirmesine yöneliktir. Bu sorular "Ne? Niçin? Ne Zaman? ve Nasıl" sorularıdır. Anlama becerilerini geliştirmek için bu sorular üzerinde durulmalıdır.

Zihinsel verimlilik için sadece bu beceriler yeterli değildir. Daha farklı beceriler de bulunmaktadır. Burada önemli görülen beceriler ele alınmış ve nasıl geliştirileceği üzerinde

durulmuştur.

Sonuç

Ülkemizin hızla kalkınması ve gelişmesi için zihinsel becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmeye ağırlık verilmelidir. Şartlanmış ve kalıplaşmış beyinler çağdaş gelişmeler karşısında yetersiz kalmakta ve ülke kalkınmasına katkı sağlayamamaktadır. Bu nedenle kalkınma için zihinsel becerileri gelişmiş, olayları ve durumları çok yönlü düşünen, anlayan, sorgulayan, zihnini etkili ve verimli kullanan bireyler yetiştirmek zorunlu olmaktadır. Dileğimiz, ülkemizin geleceğine yön verecek öğrencilerimizin düşünen, anlayan, sorgulayan, sorun çözen ve zihnini verimli kullanan bireyler olarak yetiştirilmesidir.

Kaynak

Güneş, F. (2009). Zihinsel Verimlilik, Kalkınmada Anahtar Verimlilik Gazetesi, Milli Prodüktivite Merkezi Aylık Yayın Organı, Sayı:242, s:14-17.

ÇUMRA DESTANI

Bundan dokuz bin yıl önce kuruldu,
Yerleşik yaşamın başıdır Çumra.
O dem Çatalhöyük adı verildi.
Bir ölümsüz toğrul kuşudur Çumra.

Hattilerle ilk siyasal diyardı,
Hititler devrine "pankuşlar" verdi.
Frig yazınının fablaları vardı.
Yeniye, güzele aşırıdır Çumra.

Lidya kralına gelince sıra,
Çumra'yı dolandı ilk sikke, para.
Persler, Makedonlar, Romalılara...
Uzanan insanlık düşüdü Çumra.

İslam'ın güneşi buraya açtı,
Türkler havalıye adalet saçtı,
Selçuklu yöreyi başşehir seçti,
Karamanoğlu'nun döşüdü Çumra.

Gözbebeği oldun Âli Osman'ın,
Serhatlere göçtü kondu insanın.
Üç kıtaya hüküm veren Sultan'ın
Bileği, tırnağı, dişidir Çumra.

Atatürk'le oldu tahıl ambarı;
Ünlendi kavunu, şeker pancarı,
Lalesi, havucu tüm ürünleri...
Ülkenin ekmeği, aşırıdır Çumra.

AHMET BUHARİ

Namı uzak diyarlara erişti,
Belirdi kimliği, oluştu rüştü.
Gölgesinde türlü boylar sarıştı,
Kardeşliğin mihenk taşıdır Çumra.

Esenlik sağlıktır havası, suyu...
Hamarat gelindir Çarşamba Çayı.
Trenlerle selamlıyor dünyayı
Memleketin gözü, kaşdır Çumra.

Ne kadar da övsem o kadar haktır.
Hoşgörü, incelik ve içtenliktir.
Çokkültürlü güzelliğe örnektir.
Bazlama, şebittir, pişidir Çumra.

Yemyeşil ovadır, huzur doludur;
İçten bir sevgiye gönül yoludur.
Sevdalı Buhari'nin güllüdür,
Cennet-i âlânın eşidir Çumra.
Ahmet Buhari

MEHMET KEMAL SAVRAN

Çumra'ya bağlı Arıkören Kasabasında 03.06.1934 tarihinde, Kerim Savran ve Emine Savran çiftinin altı çocuğundan ikincisi olarak dünyaya gelen Mehmet Kemal Savran ilkokulunu köyünde okumuş araştırma ruhuna sahip zeki bir insandır.

14.09.2012 tarihinde Çumra'da meydana gelen trafik kazasında hayatını kaybeden Mehmet Kemal Savran Pankobirlik, Sulama Kooperatifleri ve Lille Havalisi Yörükleri Derneği kuruculardan Ahmet Savran'ın kardeşidir... Mehmet Kemal Savran, sosyal, kültürel yönden bölgesine ve çevresine geçmişten gelen bilgileri aktaran; araştırmacı ve bilge bir kişiliğe sahipti.

1945 yılında ilkokuldan mezun olan Mehmet Kemal Savran daha sonraları Sodor Köyünde "Sarı Kadı" olarak bilinen hocadan ilim tahsil edip dersler aldı. 1953 yılında evlenen Mehmet Kemal Savran vatani görevini yerine getirmek üzere 1953 yılında Kütahya'ya gitti. Askerlik dönüşü hayvancılık işleriyle uğraşan Mehmet Kemal Savran daha sonraları Çumra'ya göç edip yerleşti. Çumra'da sebze ve meyve yetiştiriciliği üzerine kendisini geliştirdi ve sonraları Arıkören Kasabasında çiftçilik işleriyle uğraştı. Emekli olduktan sonra Arıkörene yerleşti ve hayatının sonuna kadar burada yaşadı.

Mehmet Kemal Savran araştırmacı bir ruha sahip olduğu için kendi ailesinin 1770'lerden bu yana üst soy bilgisini araştırıp gelecek nesillere geçmişini unutmamaları için kıymetli bir kaynak bırakmıştır. Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan akrabalarını kayda alıp şu an yüz bin kişiye ulaşan aile soy ağacının kaynak kişisidir. Örneğin; Adana, Hatay, Antalya, Denizli, Burdur, Tokat, Konya illerinde çeşitli ilçelerde bulunan ve hala göçebe olarak yaşayan, aynı dedenin torunları olan insanları bugüne kadar gelen tüm nesillerin yaklaşık 300 yıllık kan bağı olan kısmını kayda alıp ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmaları 2004 yılında kızı Pervin Savran'ın girişimi ile kitap haline getirilip yayınlanmıştır: "Yaylaların Özgür Çocukları: Yörükler" adı altında örnek bir çalışma olarak ortaya çıkmıştır.

Mehmet Kemal Savran araştırmacı kim-

SEDAT
ULUPINARLI

liğinin yanı sıra evine, ailesine önem veren iyi bir eş, baba ve büyükbaba idi. İlişkisine verdiği değeri şu örnek üzerinden anlayabiliriz; bahçenin öbür köşesinde bir iğde çiçek açtığında bunu yalnız koklayamaz, kokusunun güzelliğine bakması için eşine o iğdeden bir dal hediye ederdi. Eşi Zeynep Savran ise ailesi için eşit emek veren, çalışkan, güçlü ve örnek bir eşt.

Bu hassas yapının içerisinde evini, eşini ihmal etmemesi, temizliği, titizliği, tüm canlılara karşı olan saygısı ve sevgisi, çalışkan kişiliği herkes tarafından biliniyordu. Örneğin; giyimi, kuşamı ve etrafına olan düzeni, yaptığı bütün işlerde topluma faydası, traktörle araziye gidecekse tarla komşularına da teklif etmesi, hasta varsa ziyaret etmesi ve duasını alması, namazlarını farklı camilerde kılıp farklı yoldan dönmesi... Vakti uygun olduğu zamanlarda ise merkez camide cemaatle sohbet eder ve herkesin kimliğini, kim olduğunu, geçmişini tahlil edip bilirdi ve karşısındaki insana bunu anlatır, çevresindekilere aile büyüklerinin kim olduğunu kimlerden olduğunu söylerdi.

Çevredeki akrabalar Kemal Savran'a TBMM arşivi gibisin derlerdi. Akrabalarını arayan kişiler gelir, Kemal Savran'dan kendi akrabası hakkında bilgi alıp o kişilerle bir araya gelirdi.

İnsanın hayatı boyunca ders çıkarabileceği, örnek alabileceği kıssalar anlatırdı. Kemal Savran ile özdeşleşmiş üzümcü hikâyesini sizlerle paylaşmak isteriz;

Vatandaşın birisi merkeplerine kuru üzüm kefelerine yüklemiş Yemen'e doğru yola çıkmış. Aynı yolda bir yolcuyla karşılaşmış ve selamlaşırken diğer yolcu üzümcüye "Hayırdır! Yolculuk nereye?" demiş. Üzümcü de Yemen'e üzüm satmaya gittiğini söylemiş. Birkaç gün yolculuk ettikten sonra üzümcüye; "Arkadaş sana güzel bir öğüt versem karşılığında bana bir okka üzüm verir misin?" demiş. Üzümcü de tabi ki deyip bir okka üzümü tartmış ve yolcuya vermiş. Yolcu;

"Bak arkadaş, yola çıktığın insanın adını, unvanını, kim olduğunu sor ve öğren!" demiş. Yolcu üzümü yemiş ve yola devam etmişler. Birkaç gün yolculuk devam ettikten sonra yolcunun canı yine üzüm çekmiş. Üzümcüye;

"Arkadaş sana güzel bir öğüt daha versem bana bir okka daha üzüm verir misin?" demiş. Yol hali camı sıkılan üzümcü de sohbet olsun diyerek üzümü tartmış ve yolcuya vermiş. Yolcu;

"Arkadaş, kalkacağın yere oturma!" demiş. Az gitmişler uz gitmişler Yemen'e doğru yola devam etmişler. Birkaç gün gittikten sonra yolcu yeniden üzüm istemiş. Üzümcüye;

"Arkadaş sana bir öğüt daha versem bana bir okka daha üzüm verir misin?" demiş. Üzümcü de bir okka daha üzüm vermiş. Yolcu bu sefer de;

"Arkadaş sorulmadıkça söyleme, istenmedikçe çıkarıp verme!" demiş. Günler geçmiş yollar bitmiş, Yemen'e varmışlar. Yemen'e girişte yollar çatallaşmış. Üzümcü birine yolcu diğer yola devam etmişler. Derken bir anda üzümcünün merkepleri ürkmüş, üzüm küfeleri devrilip üzümler dökülmüş. Üzümcü bağrırmaya başlamış;

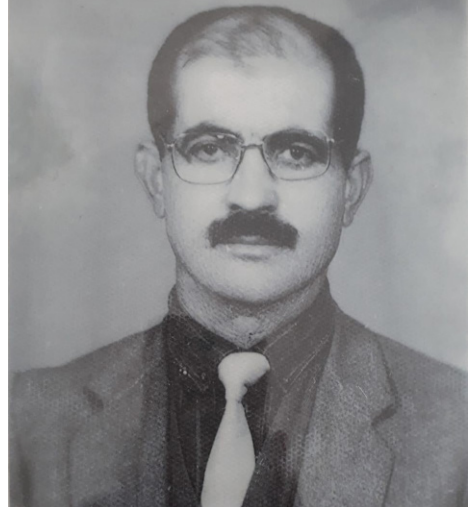
"Hey yolcu baksana!" Yolcu dayanamamış adamın bir okka üzümünü yedim, bir öğüt verdim; kulağına gitmedi. Bari gideyim yardım edeyim demiş. Küfeleri yüklemişler. Aynı yoldan devam ederken yolcu üzümcüye sormuş;

"Arkadaş, gidecek, kalacak yerin var mı?" Üzümcü de;

"Yok, bir yer bulursam sığınacağım kalacağım, sabah da üzümlerimi satacağım." demiş. Yolcu da üzümcüye;

"Hadi o zaman misafirim ol, bu gece bende kal. Yarın da üzümünü satarsın." demiş. Üzümcü de kabul etmiş. Yolcunun evine varmışlar. Merkepleri bağlayıp üzümleri indirmişler.

"Bizim bu akşam bir toplantımız var, oraya gidelim" demiş yolcu üzümcüye. Gitmişler ve vardıklarında saraya gelmişler. Üzümcü geçmiş sarayda en üst köşeye oturmuş. Yolcu üzümcünün bu halinden sıkılarak ve üzümlere sabırla beklemiş. Gelenler gelmiş, geldikçe gelmiş ve devlet erkânı bir bir yerine oturdukça üzümcü oradan kalk buraya otur derken kapının eşiğine kadar gelmiş. Padişah da geldikten sonra toplantı başlamış. Konuşulmuş, tartışılmış, kararlar alınmış. Başka bir ülkeden saraya büyükçe bir karpuz hediye gelmiş. Ortaya o karpuz getirilmiş. Karpuz geldikten sonra üzümcü

belinden gümüş işlemeli bıçağı çıkarıp ortaya atmış. Bu bıçağın büyüüne kapılan hazinedar bıçağa göz koymuş. Demiş ki;

"Bu bıçak yıllar önce saraydan çalındı. Biz yıllardır bu bıçağı arıyorduk. Bu akşam herkesin huzurunda bıçağı bulduk ve bu hırsız sabah idam edeceğiz." Karar verilmiş. Ama maalesef hiçbir şeyi düşünmeyen üzümcü beraber yolculuk ettiği kişinin vezir olduğundan da bihabermiş. Üzümcünün yol arkadaşı vezir, sarayda padişahın aman dilemiş;

"Bu benim misafirimdir, beraber yolculuk ettik. İzin verin bu gece bende kalsın. Sabah darağacı kurulunca getiririm." demiş. Hazinedarın bu fikre hiç gönlü olmamış.

"Bu adam kaçır, ya da sen ona bir şeyler öğretirsin. O yüzden bu gece zindanda kalsın" demiş. Vezir itiraz etmiş.

"Söz veriyorum kaçmasına müsaade etmeyeceğim, tek kelam da etmeyeceğim" demiş. Vezirle üzümcü vezirin evine gelmiş. Üzümcü sabah kurulacak darağacını düşündükçe paçaları tutuşmuş. Merkepleri bağladıkları yere gelmişler. Merkeplerin önüne yiyecek bir şeyler dökmüşler. Vezir merkebi muhatap alıp konuşmaya başlamış "

Be hey eşek! Sana dedim ki yolculuk ettiğin arkadaşın kim olduğunu, ne iş yaptığını bil, ismini sormadın. Üzümcü eşeğe söylenen lafların kendisine olduğunu anlayıp iyice kulak kesilmiş.

"Sana dedim ki, kalkacağın yere oturma! Vardın başköşeye oturdun. Padişah geldi, sadrazam geldi, otura kalka hak ettiğini buldun"

"Sana dedim ki sorulmayana cevap verme! İstenmeyeni de çıkarıp verme! Sen ne

yaptın? Belindeki bıçağı çıkarıp ortaya attın. Şimdi o kellenden olacaksın! Şimdi kulaklarını aç ve bu öğüdümü iyi dinle” demiş. Yol boyunca ehemmiyet vermediği öğütler şimdi bir anda üzümünün yüzüne şamar olup çarpmışlar:

“Sabahleyin darağacı kurulacak. Sana kefen giydirilecek ve kadı gelecek. Son sözünü ve son isteğini soracaklar. Sen de dersin ki, benim amacım üzüm satmak değil. Her yerde dolaştım, aradım, gezdim ve tek bir amacım vardı; babamın katilini bulmak. Üzüm satmak bahanesiyle saraya sızdım. Babamın kalbinde bu bıçağı buldum. Karpuz kesileceği zaman ilk fırsatta bıçağı ortaya attım. Ve sonunda katili buldum. Hazinedar katilmiş. Beni idam etseniz de gözüm açık gitmeyecek, katil hazinedar dersin. Hiç olmazsa yediğim üzümler helal olur, sen de kelleni kurtarmış olursun”.

Sabah olmuş, kalkmışlar, saraya varmışlar. Darağacı kurulmuş, üzümünü çağırmışlar.

“Hadi geç, temizlen, arın ve kefeni gi-

yin.” demişler. Darağacını getirmişler. Üzümcüye son sözü ve son isteği sorulmuş. Yol boyunca kendine söylenilen sözleri anlamayan üzümcü gece eşeğe söylenilen bütün sözleri harfiyen anlamış ve kadıya;

“Efendim ben yıllardır babamın katilini arıyordum. Bir şekil saraya sızdım. Babamın kalbinde saplı bulduğum bu bıçağı karpuz kesme bahanesiyle ortaya attım. O an katilin kim olduğunu öğrendim. Beni assanız da gözüm açık gitmez. Babamın katili hazinedardır” demiş.

Hazinedar bu sözleri duyar duymaz hemen üzümünün kulağına gelmiş “Sakin bu cümleleri bir daha tekrar etme” demiş. Saraydan bir kese altın vermiş ve “Üzümlerini, merkebinin burada bırak, arkana bakmadan git” demiş. Cellâtlara da bir yanlış anlaşılma olduğunu söyleyip bıçağın saraydan çalınan bıçak olmadığını söylemiş.

Üzüm satma amacıyla yola çıkan üzümcü hayatının en büyük dersi almış ve yol arkadaşının bilgeliği sayesinde cebine bir kese altın koyup evinin yolunu tutmuş.

ÇUMRA

Ata yadigarı ey şirin belde
Bağrına kimleri alırsın Çumralı
Kaşınhandan sonra açılmış perde
Talihini yaver bulursun Çumra

Türkmen, Yörük, Dağlı hepsi buralı
Özde birleşmişler olmuş Çumralı
Türklük şuurunun mührün vurulı
Adeti töreyi bilirsin Çumra

Senin değerini Atatürk bildi
Bu belde kazaya layıktır dedi
Bin dokuz yüz yirmi altı yılında
Çıkan kanunla da mamursun Çumra

Ata’dan aldığın gayretle coştun
Sanayi, tanımda lidere koştun
Cumbalı evlerinle ne güzel hoştun
Geçmişe yeniden dalarsın Çumra.

Hiç sanma ki işin burada bitti
Şimdiki nesiller tükendi yitti
Çocuklar bir garip hal aldı gitti
Tamire muhtaç bulursun Çumra

Gençlerimiz sosyal medyada gezer
Oyunla yatar, şaşı gözle süzer
Azıcık yüz versen astarın ister
Daha çok uykunu bölersin Çumra.

ANUŞ GÖKCE

Biz de sana yardımcı bir demek kurduk
Seninle aydaş oldu bu işe girdik
Derginin dördüncü cildi bitirdik
Beşinciye kasan bolarsın Çumra

Bizleri es geçme fenadır huyumuz
Biraz sertçedir içilmez suyumuz
Hazinemiz kurur boş kalırsa kuyumuz
Sonra saçın başın yolarsın Çumra.

Kültür sanat öksüz kaldı burada
Biraz bakın hatır sorun arada
Çumralı dostlar neden gelmez sırada
Yine gönlümüzü alırsın Çumra

Anuş der bu kadar sitem yetişir
Toprağında nice güller yetişir
Aşıklara meydan boştur atışır
Bu yarıta nerde kalırsın Çumra.

26 Haziran 2025
Çumra

4. YAŞIMIZI KUTLADIK

Çumra Kültür ve Sanat topluluğu Çumra'nın İlçe oluşunun 99. yılını, topluluğun kuruluşunun 4. ve yayın organı "9 Bin Yıllık Delikanlı Çumra" dergisinin 4. cildinin tamamlamasını Çumra Çatalhöyük Kültür Merkezinde yaptığı etkinlikle kutladı.

Programa Çumra'nın 1970'li yıllarının sosyal ve ekonomik durumunu anlatan kendisinin yazdığı bir şiirle başlayan Elife Mısrıl, Çumra'ya ilk trenin gelişini hatırlatan Kara Trenin düdüğü sesini ekranda yansıtarak bizlere nostaljik bir sunum yaptı.

Açılış konuşmasını topluluk başkanı Sadık Gökce yaptı. Gökce, "Dört yıldır burada çeşitli etkinlikler yapıyoruz. Çumralıları, gençlerimizi kültür ve sanat ortamına çekmeye çalışıyoruz. Bu anlamda pek fazla bir mesafe kat etmesek de yavaş yavaş gençlerimizi kazanmaya çalışıyoruz. Ben sözü fazla uzatmayacağım. Sizlerin beğeneceği çok güzel şiirler ve türkülerimiz var. Sizleri bir de sürpriz beklemektedir. Çumralı genç sanatçılarımız ve şiirlerimizi dinlemek üzere sizleri baş başa bırakıyorum. İyi eğlenceler!" diyerek mikrofonu sunucuya teslim etti.

**ANUŞ
GÖKCE**

Ahmet Gök "İğde Çiçeği Kokan Şehir", Elife Mısrıl, "Çumra Üstüne", Ahmet Yavuz "Burası Konya'nın Çumra İlçesi", Rukiye Sude Gök babası Ahmet Gök'e ait "Çumra Ovası", Dilek Karataş Mustafa Erol'a ait "Çumra'ya Şiir", Uğur Köfe "Çumra'ya Mektup", Mevlüt Mülayim "Çumra'ya Ne Gerek", Mustafa Yavuz Çolak "9 bin Yıllık Delikanlı", Hayrünisa Şimşek Ahmet Buharî'nin "Çumra Destanı", Yunus Emre Küçük Ahmet Gök'e ait "Çumra İçin" şiirlerini okudular. Talat Sefa Karasu, Âşık Veysel'e ait "Güzelliğin On Para Etmez", sözleri Yüksel Yıldız, bestesi Ayhan Yağız'a ait "Yüce Dağ başında Üzüm Kol Atmış", sözleri Nesimi'ye, bestesi Ali Ekber Çiçek'e ait "Haydar Haydar", "Gam elinden Benim Zülfü Siyahım" türkülerini seslendirdi. Efe Ali Örs, çok güzel iki zeybek oyunu sergiledi.

Emre Bardakçı, "Gördün mü Yıllar Geçti" türküsünü seslendirdi.

Sedat Ulupınarlı ve sabık Çumra Belediye Başkanı Zeki Türker, Çumra'nın geçmiş, kuruluşu ve bu gününe ait bilgiler verdiler. Zeki Türker, Kendisine ait "Memleketim" adlı bir şiirini okudu. Çumra'nın eski zamanlarına ait fotoğraflardan oluşan bir sinevizyon izletildi. Kayseri Yazarlar Birliği Üyesi Çumralı Hava Albay şair Mehmet Ali Gül ve Turan Elçileri Derneği Kadınlar kolu Başkanı Halime Doğru da birer şiir okudular. Dr. Nazlı Rana Güler, "Su" ile ilgili bir şiir okudu. Programın sonlarına doğru Osman Saçan ve Ahmet Gök "Eyyvanına vardım eyyvanı Çamur", "Mektup Yazarım Mektup" türküler söylediler. Program katılımcıların toplu fotoğraf çekilmesi ile sona erdi.

YÖRÜK TÜRKMEN KÜLTÜRÜNÜN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ *

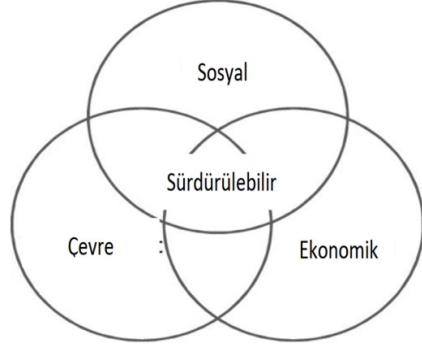
**RAMAZAN
ACAR**

Selçuk Üniversitesi: racar@selcuk.edu.tr

Kültür ve sürdürülebilirlik

Kültür, toplumların kendilerine özgü olan ve gelecek nesillere aktardıkları maddi veya manevi her şey. İnsana ilişkin bir kavram olarak kültür, tarih içerisinde yaratılan bir anlam ve önem sistemidir. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre ise, kültür (hars): Tarih-sel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.

Sürdürülebilirlik daimî olma yeteneği olarak adlandırılabilir. Sürdürülebilirlik kavramının geniş bir alana yayılan modern kullanımının tam olarak tanımlanması zordur. Esasen, sürdürülebilirlik, insanların uzun vadede sadece girdilerine güvenmeye devam edebilecekleri şekilde, doğal ve yenilenebilir kaynaklardan faydalanılması anlamına da geliyor (Şekil 1). Ayrıca, sürdürülebilirlik, ortak bir idealin arayışıyla karakterize edilen sosyo-ekolojik bir süreç olarak da tanımlanabilir. Sürdürülebilirliği basitçe, "insan yaşam kalitesini, buna imkân veren eko sistemlerin taşıma kapasitesini aşmadan geliştirmek" olarak tanımlamak, bunun sınırları olduğunu ve politik bir süreçte ifade ettiğini ortaya koyar. Genellikle aynı şeyi ifade etmek için kullanılan "sürdürülebilirlik" ve "sürdürülebilir kalkınma" kavramları da birbirleriyle yakından ilişkilidir. Ancak, sürdürülebilirlik genel bir kavram iken, sürdürülebilir kalkınma bir politika veya düzenleme ilkesi olarak ele alınmaktadır (Kadakoğlu ve ark.,2025).

Şekil 1. Sürdürülebilir Gelişimin üç kurucu parçanın kesiştiği noktada oluşur (Kadakoğlu ve ark.,2025).

Selçuklu ve Osmanlı devletinde ticaret yollarının güvenliği bakımından han ve kervansarayların yakınına yerleştirilen Yörük-Türkmenler bu köklü kültürünü halı, kilim, çul, yün çorap, oya vb. dokumaları, dünya ya Türkler tarafından yayıldığı ifade edilen Rahvan Atları (Şekil 2) ve yetiştiriciliği, kendine has yemek kültürünü (tarhana, keşkek, keçi eti kebab gibi, hayvancılıktan sağlanan yağ, yoğurt, tulum peyniri ve organik bal üretimi gibi) günümüzde sürdürmeye çalışmaktadır. Yörük-Türkmen kültürünün yakın geçmişte var olan giyim kuşamı (üç etek, kuşak vb.), hayvancılığı ve buna bağlı yaylacılığı yanında yetiştirdiği alim ve devlet adamları, tüccarları ile ve de at ve diğer çiftlik hayvanları (Koyun-Keçi ve Büyükbaş) yetiştiriciliği bakımından ileri olduğu da bilinmektedir. Evlerin planı ise, çok amaçlı ortak alan, ısıtmanın ortada yer alması Türk evi kurgusunun göçebe kültüründen etkilendiğinin kanıtıdır.

Geleneksel kültürün sürdürülebilirliğin sağlanması

Sürdürülebilirliğin sağlanması için

Şekil 2. Geleneksel Rahvan at yarışı

iyi bir strateji uygulanması gerekir ki; Strateji çok genel anlamı ile “belli bir amaca ulaşmak için izlenmesi gereken yoldur”. Geleneği araştırmak ve yaşaması için katkı sağlamak hepimizin görevidir. Sözlükte gelenek “Bir toplumda, toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup, kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre, davranışlar ve ananelerdir.” Halk biliminde gelenek “Eskiden beri devam edip gelen, gayri resmi yol ve yöntemlerle kazanılan ve kuşaktan kuşağa aktarılan ve zamanın ihtiyaçlarına göre her kuşakta belli ölçüde bireysel katkılarla ve değişmeye ve de gelişmeye izin veren bilgi, hareket ve materyal ürünleri üretme ve kullanma tarzı” şeklinde tanımlamak mümkündür. Geleneğin içinde yenilemeye, güncellemeye veya değişiklik yapmaya ve böylece geleneği sürekli kılmaya izin veren bir öz vardır. Bu öz kaybolmadığı sürece her gelenek değişerek gelişir. Güncelleme-çağdaşlaşma bütün bu terimlerin kesişme noktası tamamen veya kısmen “değiştirme” veya “yenileme” düşüncesidir.

Her kuşakla değişen zaman, mekân ve kültürel çevre ve özellikle kültürün teknolojik yönü, kültür içindeki zincirleme bir reaksiyon halinde az veya çok değişme meydana getirmektedir. Toplumun üyeleri tarafından oluşturulup benimsenen ve daha önceki oluşturma ve diğer kültürel unsurlarla çatışmayacak şekilde meydana gelen değişme olum-

ludur ve “olumlu değişme”, “gelişme” kavramı ile ifade edilmelidir. Değerlerle uyuşmayan veya sürekli bir çatışma arz eden nitelikteki bir değişme ise “bozulma” veya “dejenerasyon” kavramları ile ifade edilmelidir. Bir değişme veya değiştirme mevcut yapıda eksiklikleri giderme; şekil, içerik, işlev ve sunumda daha olumlu ve düzelme şeklinde ise, bu bir katkı, bir yenilik olarak kabul edilir. Bu değişim olumlu hale getirme ise bunu gelişme olarak adlandırırız. Eğer bu katkı olmasa idi, bugün sahip olduğumuz gelenekler yüzyıllar öncesindekilerle tamamen aynı olmak zorunda kalırdı. Güncelleme düşüncesi de tam burada, bu noktada ortaya çıkmakta ve kısaca; “kaybolmaya karşı durmak için yapılan müdahale” şeklinde tanımlanabilir. Güncelleme; oluşumun içinde bulunulan zamana, dar veya geniş anlamda mekâna ve mevcut sosyo-ekonomik yapılara uygun hâle getirilmesidir. Güncellenemeyen gelenekler yabancı kültürlerin veya küresel tüketim gruplarının oluşturduğu yapı karşısında kaybolma riski ile karşı karşıyadır. Bu anlamda STK’lar ile birlikte devletin doğru yönlendirme ve geleceğin güncellenmesine zemin hazırlama hareketi içinde olması gerekir.

Bu ifadelerle bakılarak gelenek nasıl güncellenerek geliştirilebilir ve sürdürülebilir olması nasıl sağlanabilir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi sürdürülebilirliğin üç yönü vardır bunlar; Sosyal (Toplumsal), Çevresel (Ekolojik) ve Ekonomik yönüdür. Geleneğin geliştirilmesi

ve sürdürülebilmesi içinde bu üç bileşeni karşılaması gerekir. Bunun için takip edilecek farklı yollar önerilmekle birlikte aşağıdaki yöntem izlenebilir.

A- Geleneğin derlenmesi kayıt altına alınması

B- Sürdürülebilirlik adına sınıflandırılması (Bu maddeler tek tek ele alınabileceği gibi bütünsel olarak da değerlendirilebilir.) üç şekilde yapılır.

1- Törenselleştirme

Bireysel veya sosyal hayat içindeki bazı faaliyetlerde (Doğum, Düğün vb.) geçmiş yaşantının sembolik olarak gösterilmesi. Örneğin Japonların düğünlerinde Kimona giymeleri, Bazı Yörük-Türkmenlerde nişanda üç etek giyilmesi gibi, milli bayramlarda folklor gösterileri gibi)

2- Kurumsallaştırma

Kurumsallaşma kısaca insan ilişkilerini etkileyen kurallar ve prosedürler geliştirme veya dönüştürme sürecidir. Kurumsallaşmanın en büyük önemi belirli kişilere bağlı olmamasıdır. Kurumsallaşma; veri analizi yapma, var olan hedefleri iyileştirmeyi ve yeni hedefler koymayı sağlamaktadır. Kurumsallaşmanın bir diğer en büyük önemi ise çağrı yakalamasıdır. Kurumsallaşma, güçlü bir insan kaynağı gücü oluşturma açısından önemlidir. Öte yandan kurumsallaşmanın olduğu yerlerde teknoloji, bilgi sistemleri ve yönetim sistemleri gibi alanlarda değerlendirme yapmada önem taşır. Kurumsallaşmanın amacı kişilere bağlı olmadan faaliyetlerin sürdürülebilmesini sağlamaktır. Kurumsallaşma organize olma bakımından da kolaylık sağlar önemlidir. Örneğin yayla şenlikleri, rahvan at yarışları gibi faaliyetlerin kurumsal kimlik taşıyan kuruluş ile sürdürülmesi gibi. Bunlar şahıs gayretleri ile uzun süreli devam ettirilemez.

3- Ticarileştirilme

Belirli kurallar çerçevesinde, günlük yaşantıda yeri ve değeri olacak şekilde ticarileştirme en uzun ve güvenilir bir yoldur. Burada dikkat edilecek husus özünü bozmadan, dejenerasyona müsaade etmeden kimliğini muhafaza

ederek mal, ürün ya da hizmetin güncellenerek geliştirilmesi esas alınmalıdır. Günümüzde kimlik kazandırmada kayıt altına almak, belgelendirmek ve bunu yaparken de kurumsal kimliği olan devlet ve ilgili kurumların onayını almak çok önemlidir. Çünkü bu değerli olanın muhafazasını kolaylaştırır. Geçmişin belgelendirilmesinde Türkiye’de bazı kuruluşlar vardır. Örneğin Patent ve Marka Kurumu gibi. Coğrafi işaret, ata tohumu belgesi bu işlemlerden birkaç tanesidir. Patent kurumu yöresel ürün çerçevesinde bugüne kadar Türkiye’de binlerce ürüne belge vermiştir. Coğrafi işaretler fikri mülkiyet haklarının kapsamına girmektedir. Coğrafi İşaret; bir ülke, bölge ya da sınırları belli bir alan ile özdeşleşmiş, ününü ve kalite özelliklerini söz konusu alandan alan ürünleri belirten işaret olarak tanımlanmaktadır (WTO 2014). Coğrafi İşaret, yaşanmış binlerce yıllık bir birikimin ürüne dönüşmüş ve gelenekselleştirilmiş halidir. Coğrafi işaretler, geleneksel bilginin bir ürünle şekillendirilip satıldığı şeklidir; ürünün kalitesi, geleneksel üretim metodu ve coğrafi kaynağı arasında kurulan bağı simgeleyen bir güvencedir (Şekil 3).

Sonuç ve Öneriler

Türkistan coğrafyasından getirdiğimiz binlerce yıllık geçmişi ile bugüne ulaşan Yörük-Türkmen kültürünün kayıtlararak korunması, geliştirilerek (güncellenerek) geleceğe taşınmasının millet olarak varlık sebebimiz olduğu düşüncesi ile devlet ve toplum olarak sürdürülmesinin tarihe karşı borcumuz olduğunu unutmamalıyız. Geçmişimizin temellerinin sağlamlığı geleceğimizin garantisidir. Yereli bilip kuvvetlendirmeden küreselleşmek imkânsızdır. Bunun için benzeri toplantı, aksiyonların yapılarak, gençlerimizin de ilgisini arttıracak, günümüz anlayışı dikkate alınarak güncellenmiş, geliştirilmiş yeni bir bakış açısına ihtiyacımız olduğu kesindir ve bunun kuralları bellidir. Bu küresel kültürü yok saymak değil, küreselleşme içinde kültürümüze alan açmak ve gelecek kuşaklara taşımaktır. Bugünün kültürel taşıma-iletişim araçlarını bu an-

lamda sonuna kadar kullanmalıyız.

***Bu makale "Torosların İncisi Ormana" Çalıştayında (2-3 Mayıs 2025) aynı yazarın aynı isimle sunulan bildiriden elde edilmiştir.**

Kaynaklar

Aslantürk Yılmaz, A. 2022. Kırsal estetik bağlamında habitus ve mekân kültürü sentezi: Ormana düğmeli evler örneği. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 37, 252-269.

Kadakoğlu, C., Ceyhan, V., Gündüz,

O. 2025. Tarımda Dayanıklılık ve Sürdürülebilirlik: Kavramsal Çerçeve ve Yeni Yaklaşımlar. Turkish Journal of Agricultural and Natural Sciences 12 (2): 458–481

Ekici, M. 2008. Geleneksel kültürü güncellemek üzerine bir değerlendirme. Millî Folklor Dergisi, S, 80.33-38

Özdemir, N. 2018. Geleneksel bilgi ve kültür ekonomisi. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies 18/1: 1-28

Şekil 3. Güncellenerek ticarileştirme: Erzurum geleneksel dokuması Ehranın güncellenerek ticarileştirilmesi

MEMLEKET! (ÇUMRA'YA MEKTUP)

Naz su damlası
Şeker lokması rüzgâr
Çağırır yağmur rüya şehri
Su meşhur melek ananda anıt

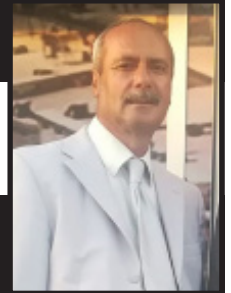
Beyaz günah meslekte lalegâh
Küskün tutku ufukta kaçan çamur
Karanlık kendisi dike elbisesini

Kınalı yaprak kokulu toprak yar
Renk renk yaver buluşmalar
Kucakla hayal siyah gözde giz

Her köşe nefes nefes lisan
Bahçede kol kola çağdaş renkler
Ömrü safa kelebek kim kurt görecekt
Zaman köprüler süsleyecek

Bahar cın cın beyaz çile
Güz gönül heybe gürül gürül zevk

UĞUR KÖFE

Hem heybet hem bir bey ses net
Toprağı konuşuran el safa et

Hikâye gökyüzü mizan neşe tek tek
tomurcuk
Düğün pırlı kalp çeşmesi
Sevişir neşe sedef eller
İnsan büyüyor yalnız düşünde
Kor gül yüzler aynada güneş.

Uğur Köfe (gözler ve iz kitabından).
15.ekim.2010.cuma.çumra-konya

İĞDE ÇİÇEĞİ KOKAN ŞEHİR

İğde çiçeği
Kavun karpuz çiçeği
Kokardı bu şehir
Kavak yelleri eserdı dört bir yandan
Kara ağaç doluydu tren yolu boyunca
Kurbağa seslerinin böldüğü uykular
Tarla sularken tutulan çadır ıslak üst baş
Çarşamba nehrinin serinliği çökerdi yaz akşamlarına
Etrafı sazlarla çevrili kanalları
Kimi yeri yeşil kimi yeri sarı
İğde çiçeği kokardı bu şehir
Patoza atılan sapın tozu kalkardı göğün ayın ışığında
Taze saman ile karılmış kerpiç çamurunun ekşiyen kokusu karıştırdı
Kanalların bataklık kokusuna
Her evden taze tandır sade yağın küflü peynirin birleştiği tandır börekleri ve ekmeğin türlü halleri
Bir de ikinci vaktinde sokak aralarında oturan dünya güzelleri
İğde çiçeği kokardı bu şehir
Kenar Mahallelerin sokaklarına basılan hayvan tersi
Bağlı kamış demetleri
Yol kenarlarına dökülen fişıklar
Sivri sineği
Katar katar gelen leylek göçleri
Sığırcık sürülerinin dansları
Yeşilbaşlı ördeklerin ötüşü

AHMET GÖK

Bir kilim misali renkleri nakışı
İğde çiçeği kokardı bu şehir
Kerpiç evlerin çorak damları önlerinde sekiler
İstakoz toplayan eller
Sövelerde saklanan sazan balıkları
Ha bir de çarşambanın çocukları
İrili ufaklı
İğde çiçeği kokardı bu şehir
Kavun tarlalarını bekleyen bekçiler
Pancar motorunun
Son bahara kadar kesilmeyen nefesi
Şehrin ortasında atlı arabaları ve kamçı sesi
Başına saman torbası giydirilmiş atlar
Yazın tozlu kışın çamur yolları
Karayağız erkekleri
Gün yanığı kızları
Yavaş yavaş siliniyor yüz yıl öncesinin izleri
Ya ne demeli kesmik ateşinde kerpiç ocaklarda pişen aşı
Ne demeli çocukluğa gençliğe
Ya ne demeli geride kalan yaşa
İşte böyle, iğde çiçeği kokardı bu şehir
İşte böyle, iğde çiçeği kokardı bu şehir
22.05.2025

